

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte onsdag den 21. november 1962 kl. 10.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede: Haus (for Bondevik), Braadland, Kjøs, Langhelle, Flem (for Langlo), Finn Moe, Jakob Pettersen, Reinsnes, Røiseland, Rakel Seweriin, Hambro (for Bergesen), Borten, Aarvik (for Hareide), Offerdal, (for Hegna), og Stray (for John Lyng).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: utenriksminister Lange og handelsminister Gundersen.

Dessuten ble følgende embetsmenn fra Utenriksdepartementet gitt adgang til møtet: ekspedisjonssjef Halvorsen, konsulent Vibe og sekretær Berg.

Formannen: Når så mange av komiteens medlemmer er fraværende, henger det sammen med at fristen for avlevering av budsjettene i går ble forlenget til kl. 15 i dag; en god del av denne komites medlemmer sitter vel i sine respektive fagkomiteer og behandler budsjettet.

Utenriksministeren har bedt om å få dette møte for at han kunne redegjøre dels for det siste forhandlingsmøtet med Fellesmarkedet i Brussel og dels for forhandlingssituasjonen i det hele tatt. Og jeg gir da ordet til utenriksministeren.

Utenriksminister Lange: Siden siste gang jeg ga en redegjørelse her i denne komite, har det jo vært en ganske betydelig utvikling i forhandlingssituasjonen når det gjelder de som søker om medlemskap i CEE. Forhandlingene med Storbritannia er nå gått inn i en avgjørende – og vel trolig den siste – fase. I Danmarks forhandlinger er det hovedsakelig avgjørelser av mer politisk art som står igjen, de økonomisk-tekniske problemene er i hvert fall langt på vei til å ha funnet en løsning.

Når det gjelder de tre nøytrale EFTA-land, har de alle sammen nå fremlagt sine åpningserklæringer overfor De Seks.

For vårt eget vedkommende ble forhandlingene formelt åpnet 4. juli, da jeg på Regjeringens vegne la fram den erklæringen som var drøftet her i komiteen på forhånd. På møtet 4. juli ble forhandlingskonferansen mellom CEE og Norge etablert. Det er den tekniske fremgangsmåte at i forhold til hvert land som søker medlemskap, etableres det en forhandlingskonferanse bestående av regjeringsmedlemmer fra de seks medlemsland og regjeringsrepresentanter fra det landet som søker. Det første egentlige ministermøte under denne Norge/CEE-forhandlingskonferansen fant sted i Brussel den 12. i denne måneden.

Også for Eire, som har søkt om medlemskap, har Fellesskapet vedtatt at de vil begynne de formelle drøftingene.

Et meget viktig moment i hele situasjonen er at den amerikanske kongress ganske kort før valget vedtok, og presidenten undertegnet, "the Trade Expansion Act of 1962", og dermed åpnet veien for ganske vidtgående tollnedsettelse gjennom

forhandlinger mellom Amerikas Forente Stater og et utvidet CEE, men som da også vil få virkninger i forhold til tredjeland under GATT-reglene.

Jeg tar først forhandlingssituasjonen i forhold til Storbritannia. Der tok jo drøftingene med sikte på britisk medlemskap til i fjor høst, og de begynte med en temmelig lang rent oppklarende fase. Det var først utover våren og forsommeren at man kom inn i realitetsforhandlinger. Man tok sikte på å få i hvert fall en samlet oversikt over forhandlingsløsningene før den kontinentale sommerferie, men det lyktes ikke, som kjent.

Da forhandlingene ble avbrutt midlertidig i august, var det oppnådd foreløpig enighet mellom partene på en rekke viktige områder. Alle spørsmål av betydning i forbindelse med den økonomiske union, så som etableringsrett, kapitalbevegelser, felles arbeidsmarked, var i hovedsak løst. Likedan var problemene i forbindelse med tollunionen og den felles ytre tolltariff løst, bortsett fra diskusjonen om null-tollsatter for visse eksportvarer fra samveldeland til Europa. Det var også i prinsippet enighet om at det skulle holdes årlige oversikter – annual reviews – for pris-, produksjons- og inntektsforhold i jordbruket, og det var enighet om at det skulle gis garantier for jordbruksbefolkningens rimelige andel i velstandsutviklingen.

Men de problemene som gjorde at forhandlingene måtte avbrytes og utsettes, hadde sammenheng særlig med Samveldets tilknytning og Samveldets eksportmuligheter til et utvidet CEE. Også der var det nådd foreløpig enighet på visse punkter før avbruddet i august. Det var enighet om at de selvstendige samveldeland i Afrika og Vest-India skulle tilbys assosiering med det utvidede CEE, og at dette tilbudet skulle også gjelde visse ikke-selvstendige samveldeland, og for Indias, Pakistans og Ceylons vedkommende var det enighet om at man skulle tilby dem forhandlinger om ganske vidtgående handelsavtaler.

Der hvor det ikke ble nådd noe resultat før sommeren, var i spørsmålet om importen av jordbruksvarer fra den tempererte sone, dvs. fra Canada, Australia og Ny-Zealand, og der er det ennå ikke noen definitiv løsning funnet. I prinsippet hadde alt Storbritannia før forhandlingspausen godtatt at preferansene måtte avvikles i løpet av overgangsperioden, men man var ikke kommet til noe resultat i drøftelsene av vederlaget for en slik innrømmelse fra britisk side. Vederlaget skulle være verdensomfattende avtaler om omsetningen og om prisforholdene for de viktigste jordbruksvarer. På dette område er det utvidede CEE's fremtidige prispolitikk overfor jordbruksvarer fra den tempererte sone særlig viktig, for denne prispolitikken kommer til å bestemme produksjonsvolumet og dermed også eksportlandenes markedsmuligheter.

CEE hadde før forhandlingspausen erklært seg rede til å føre en prispolitikk som ville gi Samveldets eksport rimelig adgang til det felles marked, men det stod meget igjen for virkelig å konkretisere denne prinsipp-holdning.

Disse foreløpige resultatene ble så lagt fram av den britiske regjering på samveldekonferansen i London fra den 10. september og utover. Der viste det seg at samveldelandene var meget skeptiske, særlig til ordningene hvor det gjaldt landbruksvarene. Men konferansen endte uten at det hadde vært nødvendig for

Storbritannia å påta seg forpliktelse til å gjenåpne forhandlingene på de områder hvor det var nådd preliminær enighet, og det var fra den britiske regjeringssynspunkt det viktigste resultat av konferansen. Allikevel er etter at forhandlingene ble gjenopptatt i oktober, enkelte spørsmål blitt tatt opp igjen med sikte på avklaring og presisering uten å rukke ved selve den prinsipielle enighet som var nådd.

Det var først 25. oktober at forhandlingene på statsrådsnivå ble gjenopptatt for briteres vedkommende. Drøftingene, som stadig pågår, konsentrerer seg nå om å finne løsninger for de uløste samveldespørsmål, derunder Storbritannias anmodning om tollfri innførsel for aluminium, bly, sink, avisepapir, tremasse og cellulose, og om det britiske jordbruks tilpasning til de felles markedsordninger. Hovedspørsmålet der er kravet fra Seks-maktenes side om at Storbritannia skal utvikle sitt støttesystem, det såkalte "deficiency payment"-systemet, hvor den britiske stat i direkte kontanter kompenserer de britiske jordbrukere for differansen mellom verdensmarkedets priser på jordbruksproduktene og et vederlag som skal gjøre jordbruk lønnsomt i Storbritannia, et vederlag som da er gjenstand for forhandling og avtale fra tid til annen.

Foruten disse problemene reiser finansieringen av den felles landbrukspolitikken særlige vanskeligheter under de forhandlinger som nå pågår. Det spørsmålet der gjelder, er først og fremst i hvilket omfang de importavgifter som skal oppkreves ved import av landbruksvarer til fellesskapslandene, skal bli Fellesskapets og ikke det enkelte medlemslands eiendom. Den 14. januar i år vedtok De seks under forhandlingene om jordbruksordningen en prinsipperklæring om at disse avgiftene etter 1970 i sin helhet skal tilfalle Fellesskapet, men ifølge Traktaten skal Rådet foreslå nærmere retningslinjer som medlemslandene skal anbefales å vedta hver i samsvar med sine forfatningsregler. Frankrikes standpunkt under disse forhandlingene er at Storbritannia i forbindelse med tiltredelsesavtalen skal ratifisere en særskilt avtale som forplikter Storbritannia til å innbetale hele provenyet av importavgiftene til CEE. Som største importør i et utvidet Fellesskap ville Storbritannia i så fall komme til å bidra med 60 pst. til denne fellesskassen for importavgifter.

Nå er det i dette spørsmålet ikke enighet mellom De Seks. Tyskerne og hollenderne støtter nærmest Storbritannia som gjør motstand mot denne ordningen fordi de mener den er for ensidig belastende for Storbritannia, og Kommisjonen arbeider nå med et kompromissforslag. Det er ikke tvil om at nettopp dette spørsmålet vel er det som risikerer å forsinke drøftingene mest. Men fremdeles er det jo slik at både De Seks og Storbritannia ønsker å få løst hovedproblemene, slik at man i hvert fall ved påsketider kan ha en klarhet over at dette går i orden og på hvilken måte det i hovedlinjene skal gå i orden.

Ennå har de institusjonelle spørsmålene ikke vært tatt opp, og heller ikke de finansielle spørsmålene, bortsett fra jordbruksområdet. Og forholdet er at hvor det gjelder de finansielle spørsmål og institusjonelle spørsmål, vil trolig forhandlingene bli ført som multilaterale forhandlinger, for De Seks og Storbritannia kan ikke sitte og bestemme hvor stor representasjon de andre som søker medlemskap skal ha i de forskjellige organer innenfor Fellesskapet, eller hvor stor del av utgiftene de skal

betale. Det må avgjøres i multilaterale forhandlinger. Derfor kan godt situasjonen i løpet av våren bli den at før vi er kommet noe videre i vei med våre forhandlinger om de næringspolitiske og økonomiske løsningene, blir vi oppfordret til å delta – og det bør vi etter min mening da gjøre – i drøftinger av de institusjonelle og finansielle problemer.

Dersom den timeplanen som de arbeider etter nå, holder, vil Storbritannias tilslutning til Fellesskapene – for der føres parallelle forhandlinger om tiltredelse til Kull- og Stålunionen og til EURATOM – være mulig fra tidlig i 1964. Og dette siktepunktet ble offisielt bekreftet av formannen for forhandlingskonferansen, den hollandske statssekretær van Houten, så sent som den 17. i denne måneden.

Danmark har for sitt vedkommende gått inn for å få føre sine forhandlinger mest mulig parallelt med Storbritannias. Det gjenstår fortsatt en del uløste spørsmål, og når de er uløst, er det fordi løsningen i virkeligheten avhenger av utfallet av briteres forhandlinger. Det har sammenheng med et dansk ønske om en viss tidsforskyvning i tollavviklingen – en *décalage*, som det tekniske uttrykket er – og det henger sammen med problemene omkring null-tollsatsene. Man kan vel si at de danske drøftingene er ført så langt som det under omstendighetene er praktisk mulig, og at det i hovedsak er rent politiske avgjørelser som står igjen. Hovedproblemet for danskene nå er å sikre den danske jordbrukseksporten til De Seks i overgangsperioden fram til Danmark har oppnådd fullt medlemskap. Og siktepunktet for danskenes forhandlinger er fra begge sider at de skal sluttføres parallelt med Storbritannias, med sikte på dansk tilslutning fra samme tidspunkt som Storbritannia.

Sverige og Østerrike la fram sine åpningserklæringer i Brussel 28. juli, og Sveits la fram sin erklæring 24. september. Forhandlingene med disse tre, som søker om assosiering, skal føres av Kommisjonen og ikke av Ministerrådet, og det er ennå ikke fastsatt noe tidspunkt for den formelle åpningen av disse forhandlingene. Det er ennå helt på det uvisse når det kan skje, fordi det er avhengig av forhandlingene med Storbritannia først og fremst. Vi fikk det inntrykk da vi var i Brussel nå sist, at man regnet med å ville slutføre forhandlingene med alle dem som har søkt medlemskap, før man for alvor gikk løs på problemene i forhold til dem som har søkt assosiering. Det var i det hele tatt tydelig av de samtalene man hadde utenom de formelle forhandlingene, at det hverken i Kommisjonen eller blant de seks medlemslandenes regjeringer egentlig var avklart hvordan de ville håndtere dette problemet med assosiering av de tre nøytrale medlemmene av EFTA.

Den svenske erklæringen vil vel være kjent for komiteens medlemmer. Den gir uttrykk for at de er rede til å påta seg de økonomiske forpliktelsene under Traktaten, og at de ikke søker unntak eller økonomiske fordeler under påberopelse av nøytraliteten. Men de tre problemer som reiser seg for de nøytrale, det er problemet om hvem som skal inngå handelsavtaler med tredjeland – enten de assosierte land eller Fellesskapet på deres vegne – det er spørsmålet om forsyninger i krigstid, og det er muligheten for å si opp assosieringsavtalen ved krig eller i en alvorlig internasjonal krisesituasjon. Og endelig reises også i den svenske erklæringen visse institusjonelle problemer. Denne holdningen som det er gitt

uttrykk for fra svensk side, er stort sett den samme som Østerrike og Sveits gir uttrykk for, det har vært meget nær kontakt mellom de tre under forberedelsen av disse erklæringene.

Det siste av EFTA-landene, Portugal, har søkt om assosiering med sikte på senere fullt medlemskap. Men Portugal er det land som er kommet kortest av EFTA-landene; det har ennå ikke vært bedt om å framlegge sin åpningserklæring i Brussel.

Som nevnt, ble vår åpningserklæring, som hadde vært drøftet her i komiteen i juni måned, avgitt den 4. juli. Og som komiteens medlemmer vil huske, tar denne vår erklæring sikte på å beskrive problemene, med hovedvekt på de problemer vi mener kommer til å melde seg for norsk jordbruk og norsk fiskerinæring ved tilslutning til Fellesskapet. Vi la vekt på å forsøke å gi en fremstilling av Norges spesielle økonomiske og sosiale struktur. Vår erklæring pekte ikke på spesifikke løsninger, men uttrykte ønsket om at vi kunne få drøfte oss fram til løsninger på våre problemer innenfor Traktatens regler og prinsipper. Men vi gjorde samtidig oppmerksom på at det var visse forhold som var av slik varig natur at man måtte finne varige løsninger for dem.

Ved dette møtet 4. juli ble da, som jeg nevnte, konferansen Norge/CEE-landene formelt etablert, og dermed er veien åpnet for drøftinger som kommer til å foregå dels på statsrådsnivå, dels på stedfortredernivå. Alle de seks medlemslandene har faste stedfortredere i Brussel, og i forhold til hvert land som har søkt medlemskap, er der opprettet en stedfortrederkomite, som består av disse seks representantene fra fellesmarkedslandene pluss en representant for vedkommende søkerland. Og for vårt vedkommende er det da meningen at statssekretær Hans Engen skal være vår representant i denne stedfortrederkomiteen, som i prinsippet ble nedsatt nå da vi var i Brussel den 12. i denne måned. Denne stedfortredergruppen har så kompetanse til å opprettede spesielle arbeidsgrupper som måtte vise seg ønskelige og nødvendige. Kommisjonen tar aktivt del i hele dette forhandlingsarbeidet. De er til stede både i ministermøtene, de har sin representant i stedfortrederkomiteen, og de har sine representanter i arbeidsgruppene.

Vi har jo ønsket å komme igjennom først en oppklaringsfase før vi begynte på å drøfte realitetsløsningene for våre problemer, og har holdt oss til mønsteret fra Storbritannias og Danmarks forhandlinger. Og alt den 18. juli fikk vi for så vidt en respons fra Kommisjonen som var i samsvar med dette vårt ønske. Da fikk vi oppfordring til å legge fram faktiske opplysninger om norske lovgivningsforhold og norsk økonomisk politikk slik den faktisk arter seg i dag, for praktisk talt alle sektorer av det norske næringsliv. Svarene på disse spørsmålene, som altså gjaldt rent faktiske opplysninger, ble oversendt i løpet av september og oktober. Det var altså gått forut for dette møtet som vi var på den 12. november.

Det møtet var i seg selv et ganske kort møte, det tok alt i alt 35 minutter, og dets viktigste funksjon var å markere at forhandlingene er i gang, at forhandlingene gjelder fullt medlemskap, og å få opprettet stedfortrederkomiteen slik at den kunne komme i arbeid.

Fra De Seks forelå det til dette møte et spørreskjema som er utarbeidet etter et tydeligvis inngående studium av vår regjeringserklæring av 4. juli og går løs på

nettopp de problemene som vi der ruller opp. Handelsministeren vil senere redegjøre mer i enkeltheter for innholdet av spørreskjemaet og for hvordan vi har tenkt oss å arbeide med svarene på det. Jeg skal her bare nevne at spørsmålene har tilknytning dels til tollunionen, dels til jordbruket, hvor det spørres om omfang og karakter av de særlige løsninger og tiltak som vi mener er nødvendige for å tilpasse norsk jordbruk til den felles jordbrukspolitikken. Det gjelder fiskeriene – fiske i territorialfarvann, landing, etablering og en oppfordring til å legge fram norske synspunkter på utformingen av den felles fiskeripolitikk for hele Fellesskapet. Så er det en del spørsmål i tilknytning til den økonomiske union: Reglene for etablering, for tjenesteytelser, kapitalbevegelser, harmonisering av sosiallovgivningen, og en del enkeltspørsmål som gjelder traktatens anvendelse på Norge.

Vi hadde for så vidt ventet en slik prosedyre med skriftlige spørsmål og svar, og der følges overfor oss det samme mønster som i Storbritannias og Danmarks forhandlinger, men det er allikevel slik at en del av de spørsmålene som er stilt til oss, er av den art at de direkte berører vårt forhandlingsopplegg, og det blir da et taktisk spørsmål som vi må drøfte med denne komite og med næringsorganisasjonene, men først og fremst med denne komite skulle jeg tro, i hvilken grad vi skal følge invitten til å legge våre kort på bordet på et så tidlig tidspunkt. Det er da et problem som jeg går ut fra at handelsministeren vil komme tilbake til.

Jeg skulle for min del tro at vi når vi utarbeider svarene bør ha direkte, personlig kontakt både med Kommisjonen og i de enkelte hovedstedene for å føle oss fram før vi setter ned på papiret våre svar på en del av de spørsmål som er stilt.

Det ble spurt i Brussel når det kunne tenkes at vi kunne overlevere svarene, og det ble da, kanskje noe lettsindig, sagt at vi ville trenge fem til åtte uker. Men jeg skulle tro at vi må ta sikte på å få levert våre svar om mulig innen utgangen av januar måned. Nå ligger det for så vidt ikke noe utpreget tidspress på oss, for de har hendene så fulle med de britiske forhandlingene allikevel at de ikke er så veldig utålmodige etter at vi skal komme i gang med våre realitetsforhandlinger. De ønsker selv å se løsningen i realitetsproblemene i forhold til Storbritannia, og regner ikke med at det vil være klart før tidligst i løpet av mars måned.

Da vi fikk spørreskjemaet kvitterte jeg for det og sa at vi skulle gjøre hva vi kunne for å svare på det så fort som mulig. Men så knyttet jeg noen ganske korte merknader til. Jeg går ut fra at de nå er kommet til alle komiteens medlemmer, så det ikke skulle være nødvendig at jeg leser det opp. Men jeg vil gjerne forklare hvorfor jeg mente det var riktig å si det jeg sa.

Jeg sa ikke i Brussel noe som ikke før er sagt enten i St.meld. nr. 67 eller i mitt innlegg i fellesmarkedsdebatten 26. april. Det var to ting jeg gjerne ville ha fram:

For det første at vi når vi søkte om medlemskap var klar over at vi da sa oss villig til å delta i en integrasjonsprosess, en prosess som tar sikte på en stadig nærmere sammensmeltning av næringslivet innenfor hele det utvidede CEE's område, og at vi selvfølgelig var klar over at en slik prosess for så vidt hadde et politisk innhold som den berører et meget vidt felt av det enhver nasjonalforsamling

i et hvilket som helst land befatter seg med, og som ofte danner skillet mellom de politiske partiene og er gjenstand for politiske avgjørelser. Men så sa jeg dessuten, som det er sagt i St.meld. nr. 67 og som jeg sa det i debatten 26. april, at for så vidt angår samarbeidet på de områder av politikken som ikke berøres av Roma-traktaten – og det er i hovedsak generell utenrikspolitikk, det kan være forsvarspolitiske problemer, det kan være kulturpolitiske problemer – så ønsker vi når den tid kommer å være med å diskutere hvordan et nærmere samarbeid på disse områder innenfor et utvidet Fellesskap skal utformes.

Situasjonen er jo den at de drøftingene som var i gang som ble markert ved den såkalte Bonn-deklarasjonen i juli 1961, og som siden ble ført videre i den såkalte Fouchet-kommisjonen – som siden er blitt omdøpt til Catani-kommisjonen fordi formannsstillingen er gått over fra franskmannen til italieneren Catani – de drøftingene stoppet opp allerede nokså tidlig i sommer. De stoppet opp fordi først og fremst Be-Ne-Lux-landene forlangte at man skulle vente til man visste om dette politiske samarbeidet kom til å gjelde bare De Seks, eller et utvidet CEE. Og fordi arbeidshypotesen var at CEE kom til å bli utvidet med Storbritannia og de andre som har søkt om medlemskap, var Be-Ne-Lux' holdning den at det da ingen hensikt har å diskutere utformingen av eventuelle institusjoner, utformingen av bestemmelser om omfanget av dette politiske samarbeidet hvor det gjelder utenrikspolitikk, forsvarspolitikk og kulturpolitikk, før man vet for hvilken krets av medlemsstater dette samarbeid skal etableres. Og siden har det ikke skjedd noen ting mellom De seks. Det har vært visse deklarasjoner fra fransk og tysk side, men det går på et nærmere utviklet politisk samarbeid mellom de to landene, og ikke på et utvidet politisk samarbeid i hele seksmaktkretsen.

Jeg tror ikke det er tvil om at det var gunstig for forhandlingsatmosfæren for vårt vedkommende at dette ble sagt fra norsk side nå i Brussel, for det er tydelig at i hvert fall i Kommisjonen, og muligens også i en del av de seks landenes regjeringer, har reaksjonen ved et nærmere studium av vår erklæring av 4. juli vært den at her pekes det på så mange og så grunnleggende problemer at det vel er et spørsmål om nordmennene i virkeligheten ønsker å oppnå fullt medlemskap og ønsker å delta i en integrasjonsprosess. Og den misforståelsen mente jeg det var viktig og riktig ble ryddet av veien ved denne anledning i Brussel.

Etter ministermøtet nå den 12. november skal Stedfortrederkomiteen så snart vi har sendt inn våre svar på spørreskjemaet, ta fatt på den praktiske forberedelsen av det neste møte på statsrådsplan, og i prinsippet ble det enighet om at dette burde vi se å få til før påske, altså innen midten av april neste år. Den alminnelige mening var at det måtte være mulig å få det passet inn en gang i løpet av mars måned, men alle var klar over at dette er avhengig av tempoet i de fortsatte forhandlingene for Storbritannias vedkommende.

Mens vi var i Brussel var det på det rene at det vil bli holdt en fiskerikonferanse mellom de seks nåværende medlemsland i løpet av januar måned, og det var vel like etter at vi var kommet hjem at dagene ble fastsatt til 22.–25. januar, og stedet til Scheveningen utenfor Haag. Vi har jo hatt forhåndskontakter nokså lenge om dette problemet, bl.a. under statssekretær Engens besøk i Brussel for

noen uker siden, og det var allerede da på det rene at denne første konferansen blir en konferanse mellom De Seks av samme art for fiskerienes vedkommende som Stresa-konferansen mellom De Seks var det for jordbruksspørsmålenes vedkommende. Det blir en gjensidig orientering. Det ventes ikke at det skal kunne utarbeides engang hovedretningslinjer eller hovedprinsipper for en fiskeriordning på dette første møte, og vi og de andre land som har søkt om medlemskap, er direkte blitt bedt om å legge fram memoranda for denne fiskerikonferansen hvor vi gir våre synspunkter på utformingen av en felles fiskeripolitikk. Så nå har vi altså fått den oppfordring på to måter – vi har fått den i spørreskjemaet og vi har fått den direkte med sikte på fiskerikonferansen i Scheveningen. Og så vidt jeg kan bedømme det, er denne fremgangsmåten den som er gunstigst for oss, som gir oss den beste mulighet for alt fra begynnelsen av å kunne sette inn med våre synspunkter på hvordan hele fiskeriordningen for Europa for fremtiden skal se ut.

Etter denne første konferansen i Scheveningen og i lys av de memoranda som der vil bli lagt fram, går jeg ut fra at det senere vil bli møter hvor også de som søker seg inn får anledning til å delta, og så er det meningen at Kommisjonen skal utarbeide et forslag til utforming av den felles fiskeripolitikk. De vi snakket med i Kommisjonen som er ansvarlig for denne siden av arbeidet der nede, sa at de hadde et rimelig håp om at de skulle kunne ha utarbeidet et slikt forslag i løpet av kommende sommer, slik at vi altså da, før vi eventuelt må ta standpunkt, vil vite etter hvilke hovedretningslinjer og hovedprinsipper fiskeriordningen vil bli foreslått utformet.

Jeg vil bare føye til at det hittil under disse forhandlinger har vært god kontakt mellom EFTA-landene, dels i hovedstedene, dels i Brussel, hvor EFTA har et liaison-kontor. Det er fast innarbeidet praksis at etter hvert eneste møte på ministerplanet blir der redegjort i Brussel overfor EFTA's derværende ambassadører for disse forhandlinger. Den skikken følger britene trofast, den har svenskene fulgt, den har vi fulgt, vi har gitt redegjørelser både 4. juli og nå 12. november. Men vi holder dessuten nær kontakt også i de enkelte EFTA-hovedstedene, og alle EFTA-land er klar over hvor viktig det er at vi står sammen i forhandlingene med sikte på at det kan oppnås løsninger for samtlige medlemsland som de kan si seg tilfreds med. Og dette ønske er jo også nylig bekreftet i kommunikéet fra EFTA's ministermøte her i byen i oktober måned.

Formannen: Jeg vil takke utenriksministeren for redegjørelsen. Det ville da kanskje være best om handelsministeren i tilslutning til dette sa noe om de spørsmål man fikk å besvare.

Statsråd Gundersen: Det spørsmålskriftet vi har fått bærer tittelen "Konferanse mellom de økonomiske fellesskaps medlemsstater og tredjeland som har bedt om tilslutning til disse fellesskap," med undertittel "Forhandlinger med Norge" – og det er stemplet "hemmelig". Jeg nevner disse to ting, fordi det markerer at det her dreier seg om forhandlinger mellom på den ene side De seks medlemsstaters regjeringer organisert i Ministerrådet i Brussel, og på den annen side

den norske Regjering. Og alle forhandlingsdokumenter som blir utvekslet, er hemmelige. De er stemplet hemmelige fra de seks medlemsstaters regjeringers side, og de kan da naturligvis ikke ensidig offentliggjøres fra den annen parts side. På den annen side er det også klart at vi jo må ha adgang til å gjøre disse dokumenter kjent innenfor den krets av personer og organisasjoner som Regjeringen ønsker å konsultere under forhandlingenes gang. Men man må hele tiden ha for øye at det er forhandlingsdokumenter som skal bevares innenfor en lukket sirkel.

Utenriksministeren har alt nevnt at spørsmålskriftet er delt i fem grupper, og med en god del underavsnitt innenfor hver av disse grupper. Også her er en del av spørsmålene av faktisk art. Det dreier seg om spørsmål om innholdet av vår lovgivning på forskjellige felter, de ber om statistiske data, om organiseringen av markedsføringen osv., altså spørsmål av denne kategori. Men det er også en annen gruppe spørsmål, hvor de ber om norske synspunkter og meninger om løsningen av de problemer som vi reiste i vår regjeringserklæring av 4. juli, og spørsmålskriftet går stadig tilbake til denne erklæringen. Premissene for hvert spørsmål er uttalelser som ble avgitt den gangen, og så følger altså et spørsmål om hvordan dette er å forstå eller på hvilket grunnlag dette spørsmål er reist, hva som ligger bak det av faktiske ting, av lovregler osv.

Gruppe 1 dreier seg om tollunionen, først om avviklingen av tollbarrierene innenfor Fellesskapet, dernest om opprettelsen av den ytre felles tolltariff. Så en gruppe spørsmål om hva vi har ment skulle legges til grunn som basistollsats. Jeg ser ikke noe poeng ved å gå dette nærmere igjennom. Det er tre sider med spørsmål som kan se nokså innviklede ut, men jeg tror det er relativt lett å svare på dem.

Jeg går videre til Gruppe 2, Jordbruk. Her er de gått tilbake til vår regjeringserklæring på det punkt hvor det ble understreket at de særlige forhold som karakteriserer norsk jordbruk og de samfunnsmessige interesser som knytter seg til spørsmålet om å opprettholde bosettingen og beredskapsproduksjonen krever særlige løsninger og nødvendiggjør spesielle tiltak. Så er da spørsmålet om den norske regjering vil klargjøre nærmere arten og karakteren av disse løsninger og tiltak.

I neste spørsmål går man på samme måte tilbake til et avsnitt i erklæringen, og også her får vi da et spørsmål om den norske regjering vil kunne klargjøre nærmere innholdet av denne erklæring. Det er lett å forstå at de reiser slike spørsmål, fordi regjeringserklæringen jo naturligvis ikke kunne være utførlig på alle punkter, og det ville heller ikke vært taktisk klokt om den hadde vært det. Nå får vi altså ballen tilbake og må overveie hvor langt vi vil gå nå. Det er et forhandlingstaktisk problem.

Fiskeriene – der står vi i en meget bedre stilling enn vi gjør på de andre felter, fordi Fellesskapet ennå ikke har utformet noen fiskeripolitikk. Derfor kommer vi her med meget større tyngde. Vi har her anledning til, om vi ønsker det, å gi opplegget for en felles vesteuropeisk fiskeripolitikk. Her blir det altså ikke spørsmål om å tilpasse seg til noe som allerede eksisterer, det er noe som nå skal bygges opp.

Det viktigste spørsmål her er ett hvor premissene går tilbake til en uttalelse i vår regjeringserklæring om at en felles fiskeripolitikk måtte vurderes som en helhet,

og at den måtte oppfylle tre særlige formål som ble resymert i erklæringen, og så lyder spørsmålet slik:

"Kan den norske regjering i betraktning av den interesse som medlemsstatene har i å bli kjent med de norske synspunkter på dette område, gjøre mer detaljert rede for disse spørsmål?"

Jeg kommer om et øyeblikk tilbake til hvordan vi arbeider med dette her hjemme.

Den 4. gruppe av spørsmål gjelder den økonomiske union – først etableringsretten og retten til frie tjenesteytelser, deretter kapitalbevegelsene, så støttetiltakene og endelig sosiale spørsmål. De to viktigste spørsmålene her er formodentlig for det første spørsmålet om kapitalbevegelser. Vi sa i vår erklæring at vi gjerne ville drøfte visse spørsmål i samband med frigjøring av kapitalbevegelsene, og så får vi da det naturlige spørsmål: Kan den norske regjering fremlegge nærmere opplysninger om de spørsmål det dreier seg om under hensyntagen til Roma-traktatens art. 67 og til direktiv nr. 1? – Og det annet er et spørsmål om hvilke støttetiltak til forskjellige grener av økonomien eller til forskjellige områder av landet som er satt i verk og som i dag finnes. Det vil de altså ha opplysning om.

Gruppe 5, – det er en to-tre spørsmål det også – gjelder i grunnen bare anvendelse av traktaten. Vi har sagt et sted at det synes for oss som om en direkte anvendelse av enkelte av vedtakene på Norge – altså ikke traktatens bestemmelser, men vedtak som er gjort i medhold av den – ikke uten videre kan forutsettes å gi de løsninger som vil være de beste, og så spør man da om hvilke vedtak det dreier seg om og hva egentlig rekkevidden av den uttalelsen som vi der er kommet med, er.

Jeg vil begrense meg til dette, og går da et øyeblikk tilbake til hvordan det nå arbeides med disse ting.

Som man vil forstå, er jo dette spørsmål som beveger seg på et meget bredt felt og omfatter arbeidsområdene for alle næringsdepartementer – Industri-, Fiskeri-, Landbruks-, Finans-, Handels- og Sosialdepartementet – ja, kanskje det er enda mer. Vi har en forhandlingsdelegasjon som består av ekspedisjonssjefer fra de viktigste av de berørte departementer, dessuten statssekretær Juel hos statsministeren og statssekretær Engen i Utenriksdepartementet. Jeg deltar av og til i forhandlingsdelegasjonen og leder da dens møter.

Det grunnleggende arbeid må vi spre på de departementer hvor det naturlig hører hjemme, og hvert enkelt departement tar da kontakt med de næringsinteresser som dette departement har tilknytning til. Når det gjelder industrispørsmål, så arbeider Industridepartementet i nær tilknytning til industrien.

Landbruksdepartementet arbeider i nær tilknytning til landbruksnæringen. Der har vi for øvrig også en forpliktelse til å konsultere Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, en forpliktelse som er etablert i jordbruksavtalen, og disse konsultasjoner foregår da kontinuerlig. Man trekker også inn andre representanter for landbruksnæringen i den utstrekning det er hensiktsmessig og lar seg organisere.

Fiskeridepartementet har gjennom lang tid arbeidet med noe som heter Fiskerinæringens kontaktutvalg, og som består av representanter for alle grener av

fiskerinæringen. Jeg tror det er en 12–14 personer som sitter i utvalget. De har kommet fram til et opplegg for en felles vest-europeisk fiskeripolitikk, og så vidt jeg forstår, er det nå et enstemmig opplegg fra dette kontaktutvalgs side. Det er ennå ikke behandlet i Regjeringen, det skal vi gjøre nokså snart. Men iallfall er vi kommet så langt på det området at vi har et opplegg som for meg synes å være meget brukbart, og det vil vi da kunne arbeide litt mer med, med sikte på å legge det fram i Brussel etter den anmodningen vi har fått.

Jeg nevner også at vi kommer til å sende ned en fiskeriekspert, som samtidig er meget språkkyndig, og etablere ham som råd i Brussel. Det kommer til å skje en av de nærmeste dager. Det er direktør Hanssen i Norsk Frossenfisk A/L, som da vil slå seg ned i Brussel og arbeide der og rundt om i hovedstedene i den utstrekning det er nødvendig, og naturligvis stå til tjeneste for Kommisjonen under Kommisjonens videre arbeid med fiskerispørsmål.

Når det gjelder de øvrige spørsmål som her er nevnt, har forhandlingsdelegasjonen nedsatt forskjellige ad hoc-arbeidsgrupper, hvis oppgave det er å gi et opplegg for forhandlingsdelegasjonen. Forhandlingsdelegasjonen har et sekretariat, foreløpig begrenset til fire personer, hvis oppgave det er å ta imot alle informasjoner vi får utenfra om det økonomiske fellesskaps utvikling. Det treffes jo stadig beslutninger, lages nye regler osv., som naturligvis kommer til å få innflytelse på vårt eget arbeid. Når vi får innstillinger og forslag fra våre egne arbeidsgrupper her eller fra departementene, passerer det gjennom dette sekretariatet for der å bli koordinert, og så går det videre til forhandlingsdelegasjonen. Når det er ferdig der, går det til Frihandelsutvalget, og når det er ferdig der igjen, tar vi det i Regjeringen. I mellomtiden må vi på en eller annen måte få passet inn en kontakt med de av Stortingets organer som i hvert enkelt tilfelle framtrer som det rette organ til konsultasjon med Regjeringen.

Jeg vil nøye meg med dette. Hvis det er spørsmål om dette, vil jeg naturligvis svare på dem.

Formannen: Jeg takker for redegjørelsen.

Røiseland: Vi er altså no komne fram til nesten den avgjerande fase, det er i grunnen tingingane som har begynt med dette utgreiingsarbeidet og med det svaret som vi må gje. Eg kan jo ikkje nekte for at det svimlar litt, når eg tenkjer på at på så kort tid som det her er tale om, må vi ta stilling til såpass mange problem. Vi veit òg at når det har gjeldt ei enkel sak, har vi ofte hatt lange komiteutgreingar, og stortingskomiteen har hatt lang tid på ei tilråding. Og her må vi på ganske kort tid svare på eit heilt sakkompleks, som er heilt avgjerande for vårt næringsliv for lang tid framover. Men det er klårt at ein får gjere sitt beste for å få dette til å gli.

Eg vil i denne samanhengen gjerne ha peika på at det må vere heilt nødvendig her å engasjere alle dei fagfolk i næringane som er å oppdrive simpelthen, både dei som står i den meir organisasjonsmessige leiinga, og dei som står i det daglege arbeid i bedriftene, som veit kvar skoen trykkjer og kva mulegheiter det kan vere. Det må også vere nødvendig, meiner eg, å ha kontakt med

Stortingets organ, både med denne komite og med fagkomiteane nokså ofte, nesten ein løpande kontakt. At landbrukskomiteen blir dratt inn når det er spørsmål om jordbrukssaker, synest eg må vere heilt naturleg, og det same med fiskerikomiteen når det gjeld fiskerispørsmål.

Vi får sjølv sagt ei lang rekkje med viktige spørsmål og viktige ting som vi må ta stilling til, det er heilt klårt, spørsmål som overgangsordningar for industrien, spørsmålet om kapitalutførsel osv. I det viktige spørsmålet om etableringsretten har vi vel eit utgangspunkt eller eit tingsopplegg som vi er samde om. Vi har vel rekna med at konsesjonslovene våre, når vi tar ut dei diskriminerande reglar overfor utlendingar, skal kunne bli godtekne innan EEC. Det står vi vel samde om, og det blir vel bare eit spørsmål om å få prosedert dette, så der er det vel i og for seg ikkje nokon store vanskar med tingsopplegget. For meg står det slik at det som verkeleg vil skape problem når det gjeld sjølv tingsopplegget, blir jordbruk og fiske først og fremst, for der må vi jo sjølv kome fram til eit resultat om kva vi skal halde på, og kva vi skal ta sikte på meir konkret.

Eg kan nok vere samd med utanriksministeren i at det er nok i og for seg bra at vi har fått denne oppmodinga om å leggje fram vårt syn på den vesteuropeiske fiskeripolitikken. Det er det nok, dersom vi greier å spela korta godt, vel å merke. Men på den måten må vi jo ta det første steget, og då er det ikkje godt å gå tilbake, har vi først sagt noko, blir vi hangande ved det, så det er vel ikkje lett.

Når det gjeld jordbrukspolitikken, vil eg nok ha spurt om eit par ting når det gjeld tingingane med England, for resultatet der kan også ha ein del å seie for vårt opplegg. Storbritannia må altså avvikle statstilskotet til jordbruksvarer og må truleg òg finne seg i at importavgiftene går til ei felleskasse. Så melder spørsmålet seg: Korleis skal då det engelske jordbruket få kompensasjon? Eg har forstått at ein nok reknar med auka forbruksprisar i England, men utover det, er det då tanken at det engelske jordbruk skal få subsidiar frå den felleskassa i EEC på grunnlag av dei årlege oversyn som blir sette opp over inntektsnivået i jordbruket i "Annual Review", eller korleis er det tenkt? Alle desse importavgiftene som ein kan gå ut frå kjem inn i EEC, dei skal gå til støtte for produksjonen, og er det då noka skikkeleg planlegging om korleis denne fordelinga skal gå for seg? Det kan jo få svært mykje å seie for vårt opplegg, for vår jordbrukspolitikk.

Formannen: Jeg går ut fra at komiteen ikke har noe imot at ekspedisjonssjef Halvorsen svarer på de konkrete spørsmål som hr. Røiseland her reiste.

Ekspedisjonssjef Jahn Halvorsen: Når det gjelder det britiske jordbruk, som hr. Røiseland stilte spørsmål om, så er jo forholdet i dag at Storbritannia stort sett har liberalisert sin import av jordbruksvarer, i all fall de aller viktigste jordbruksvarer som kommer fra samveldelandene. Denne importen kjøpes til verdensmarkedets priser. For å opprettholde det britiske jordbruks inntektsnivå betales det så en "deficiency payment", dvs. en differanse mellom det som er verdensmarkedets pris og den pris som omforenes i den årlige jordbruksoverenskomst mellom landbrukets organer og regjeringen i Storbritannia.

Jordbruksprisene innenfor Fellesmarkedet ligger stort sett høyere enn jordbruksprisene som britene i dag importerer sine jordbruksvarer til, slik at en overgang til det kontinentale system betyr at importprisene vil komme til å gå opp. Det dreier seg ikke om en umiddelbar inntektssvikt for de britiske jordbrukere. Det britiske problem er i virkeligheten mer at matvareprisene vil gå opp på det britiske marked, og dermed er det spørsmål om å holde levekostnadsindeksen i sjakk. – Det er ikke i første rekke et spørsmål om å sikre jordbruket mot et inntektstap som følge av at man går over fra det nåværende britiske system til Fellesskapets system.

Når det dreier seg om anvendelsen av de midlene som kommer inn ved at det pålegges avgifter på landbruksvareimporten, så foreligger det, som utenriksministeren sa, et prinsippvedtak i CEE i form av en regulering fra en gang tidligere i år om at midlene skal gå til Fellesskapets felleskasse. Hvordan disse midlene skal anvendes, er det for øyeblikket ikke fastsatt noen regler om. Det er nettopp her at tvisten innenfor De Seks kommer inn i bildet, idet franskmennene på den ene side og de andre på den annen side diskuterer hvordan vedtaket fra januar i år er å forstå. Det er grunn til å tro at det kompromissforslag som Kommisjonen nå arbeider på, nettopp tar sikte på å garantere at når disse midlene stilles til Fellesskapets disposisjon, så skal de fordeles etter en viss formel på de forskjellige land, slik at de får benytte dem til de ymse formål som skal tilgodeses. Ett av disse formålene er rasjonaliseringstiltak i jordbruket.

Et annet anvendelsesformål som har kommet særlig sterkt fram i forhandlingene med britene, gjelder dette: Ved at britene importerer så stor del av sine matvarer fra land utenfor CEE, især fra samveldelandene, så vil Fellesmarkedets egne avsetningsmuligheter innenfor Fellesskapet bli følbart redusert. Det må derfor finne avsetning for det som ikke kan selges på innenlandsmarkedet, gjennom større eksport fra Fellesskapslandene. De midler som britene oppkrever i importavgift, skulle bl.a. gå til subsidiering av denne eksporten. Dette er det franske syn. Det er et av de store debatt-temaer i den pågående diskusjon, og britene har funnet det hardt å svelge et slikt krav. Tyskland og Holland på sin side hevder at vedtaket om at importavgiftene skal gå inn i Fellesskapets felleskasse, ikke har så vidtrekkende konsekvenser som franskmennene trekker av det.

Røiseland: Kan eg få lov å kome med eit tilleggsspørsmål utanfor tur: Men er det ikkje slik å forstå at ein del av denne avgiftskassa, den summen som kjem inn, også kan brukast til subsidiering av jordbruket på forskjellig måte i tilbakeliggjande område?

Ekspedisjonssjef Jahn Halvorsen: Til subsidiering av vanskeligstilte områder innen Fellesskapet – jo, det er mulig. Det er ingen ting bundet. For så vidt det dreier seg om Norge f.eks., ville det være naturleg at avgiftsmidler ble nyttet til beste for bruk i vanskeligstilte strøk. Det er selvsagt et tema som det må forhandles om.

Borten: Det var et par oppklaringsspørsmål jeg hadde, men først noe i tillegg til det som nå diskuteres. Jeg forstår det slik at den primære oppgaven for importavgiftsfondet er å subsidiere en eventuell overskuddseksport innenfor EEC-området, hvis da prisnivået legges slik at det blir stort overskudd. Det vil avgjøre hvor vidt det blir noe av fondet til tiltak utover denne funksjon. Der er min forståelse at det da må kunne brukes til rasjonaliseringsformål, men direkte til subsidiering innenfor de enkelte stater regionalt, er nytt for meg.

Jeg vil også si at det må jo oppstå et problem vis-à-vis de britiske jordbrukeres inntektsforhold ikke bare via levekostnadsindeksen. Så vidt jeg kan bedømme, ligger inntektsnivået for jordbrukerne i dag basert på priser vesentlig over det som blir Fellesskapets gjennomsnittspris.

De par spørsmål jeg gjerne ville få presisere, gjelder punkter i utenriksministerens redegjørelse. Det var det utenriksministeren sa om at før sommerferien var det enighet om de såkalte "Annual Reviews" og om garantiene omkring inntektsforholdene. Var det også enighet om den praktiske gjennomføringen av disse garantier? Jeg forstår det som det fortsatt er et av de kontroversielle spørsmål, som også kan ha interesse for aspektene for vår ordning, så jeg vil gjerne ha det oppklart.

Det andre jeg ville spørre om, gjelder det utenriksministeren sa om at medlemslandene skal anbefale forvaltningen av importavgiftene i samsvar med sine forfatninger foran avgjørelsen i Ministerrådet. Det jeg gjerne vil ha greie på der, er stemmerettsreglene for de endelige vedtak i Ministerrådet når det gjelder forvaltningen av importavgiftsfondet, om det kan svares på det nå.

Til slutt et par ord om det utenriksministeren sa om betimeligheten av å rydde av veien mulige misforståelser når det gjelder konsekvenser av det fulle medlemskap for Norge. Det utenriksministeren sa, samsvarer jo fullt ut med det jeg for min del har ment hele tiden når det gjelder konsekvensene av de skritt vi nå tar, og også det jeg har uttalt tidligere. Det jeg har vært lite fornøyd med, er at det her i debatten av enkelte har vært forsøkt å fortegne bildet nokså betenkelig og utilstrekkelig etter min mening i en sak av så stor rekkevidde som denne.

Utenriksministeren har i redegjørelsen sagt – jeg siterer fra side 3:

"Vi ser derfor opprettelsen av Fellesskapene som det første avgjørende skritt mot en stadig nærmere integrasjon mellom medlemslandene."

Det er en uttalelse som er meget vidtgående etter min oppfatning. Følgen er, som jeg for øvrig også har ment, at når vi nå tar det første avgjørende skrittet, så vil det være lite tenkelig at vi ikke må ta de derpå følgende skritt, uansett hva vi ellers måtte mene om situasjonen rent konkret i det øyeblikk det kan bli aktuelt.

Utenriksminister Lange: Når det gjelder den enighet som var nådd før forhandlingspausen, så gjaldt den bare prinsippet om at man skulle ha disse "Annual Reviews". Den konkrete utformningen er det fremdeles diskusjon om og sikkert ganske hard dragkamp om. Ellers har vi ikke i dag opplysninger om, og jeg tror ikke ennå det er utformet regler for stemmeretten ved de avgjørelser som her kommer inn i bildet i forbindelse med "Annual Reviews". Det var altså en prinsippenighet om at

man skulle bruke den fremgangsmåten, men hvordan det skulle utformes er, så vidt jeg kjenner til, ennå ikke avklart i sin helhet.

Borten: Et tilleggsspørsmål: Og heller ikke når det gjelder Ministerrådets behandling av forvaltningen av selve fondet? Det er også uklart ennå?

Utenriksminister Lange: Ja.

Braadland: Utenriksministeren understreker i sin redegjørelse at det han hadde sagt i møtet med Ministerrådet nå den 12. november om den politiske side av Fellesskapet, var i full overensstemmelse med det han tidligere hadde sagt, og i overensstemmelse med St.meld. nr. 67 for 1961–62 og erklæringen av 4. juli. Jeg skal ikke gå nærmere inn på det, men jeg vil ha nevnt at det utenfor Norges grenser har vakt atskillig oppsikt det som utenriksministeren sa på det møtet. Jeg har sett en overskrift i en – jeg tror nokså nøytral – publikasjon, hvor det heter at Norge og Danmark forandrer forhandlingstaktikk i Brussel eller den erklæringen den 12. Her må det i all fall ha foreligget visse misforståelser på EEC's side om hva utenriksministeren har ment med erklæringen av 4. juli.

Man har også festet seg ved at utenriksministeren i liten grad understreket nødvendigheten av særvilkår for Norge, slik er det uttrykt i publikasjonen jeg har lest.

Etter min mening er det nokså viktig – og det var vel også Stortingets forutsetning for vedtaket av 28. april i år – at våre betenkeligheter kommer klart til uttrykk og ikke holdes tilbake.

Så var det et annet spørsmål. Det gjelder handelsministerens redegjørelse for forhandlingsopplegget. Han kom der inn på fiskeripolitikken, hvor vi etter hans mening hadde en utmerket mulighet til å gi selve opplegget for en vesteuropeisk fiskeripolitikk, fordi det ikke finnes noen slik fiskeripolitikk. Etter min mening er de vanskeligste spørsmålene for våre fiskerier knyttet til etableringsretten, og det vi mener med det, er f.eks. landingsrettighet og fiske innenfor territorialgrensen. I Fellesskapet er de spørsmålene temmelig nær løst ved godtagelsen av programmet for etableringsretten i oktober i fjor, så den innflytelse vi kan få på fiskeripolitikken i europeisk forstand, og på den annen side den innflytelse vi får på fiskeripolitikken i norsk forstand, kan bli nokså tvilsom.

Hambro: Det var et par mer generelle spørsmål. Jeg går ut fra at vi får høre mer om disse forhandlingene, både når det gjelder fiskeriene og når det gjelder særvilkår for norsk jordbruk, som vi alle anser som meget viktige. Men det jeg gjerne vil spørre om, gjelder disse dokumentene og dette spørreskjemaet. Handelsministeren understreket at det var meget hemmelig, men sa samtidig at det selvfølgelig kunne sirkulere blant de folk Regjeringen skulle støtte seg til under forhandlingene. Betyr det at vi kan ha håp om – vi som sitter rundt dette bordet – å få se dette spørreskjemaet? Det er jo så meget enklere å følge med i det som sies og i forhandlingene hvis vi får se spørreskjemaet. Jeg er på det rene med at det er

Regjeringens forhandlinger, men jeg synes dette at vi har fått utlevert dette dokumentet både på fransk og norsk, gir et visst vink om at vi kan ha håp om det samme når det gjelder andre dokumenter i fremtiden.

Statsråd Gundersen: Jeg tror at det spørsmål som hr. Hambro her reiser, fortjener nærmere overveielse, både på Regjeringens side og innenfor denne komite. Jeg tror at man i komiteen bør overveie om man vil følge det ene eller det annet prinsipp her. Jeg er ikke sikker på at jeg selv, hvis jeg var medlem av komiteen, ville ønske å få alle forhandlingsdokumentene som utveksles under forhandlingenes gang, som da i prinsippet er hemmelige og som komiteens medlemmer vil kunne lese, men bare lese under taushetsplikt. Og jeg er ikke sikker på om Regjeringen for sitt vedkommende er rede til uten videre å gå med på det som et prinsipp at alle dokumenter skal utleveres for eksempel til denne komite. Jeg synes spørsmålet fortjener overveielse, og jeg vil ikke si noe mer om det nå.

Får jeg med det samme lov til å svare på en bemerkning fra hr. Braadlands side. Det er klart at det knytter seg tvilsspørsmål til etableringsretten og dens anvendelse på fiskeriene. Vi for vår del vil hevde den oppfatning at etableringsretten i seg selv ikke gir noe grunnlag for fiske innenfor et lands territorialfarvann eller fiskerisone. Det må da kreves, mener vi, at vedkommende fremmede fiskere etablerer seg i det land hvorfra de skal drive fiskerier. Om vi når fram med den forståelsen eller ikke, kan jeg naturligvis på det nåværende tidspunkt ikke si noe om. Det knytter seg altså en del tvilsspørsmål til dette. Det er ett sett av problemer som dreier seg om å fange fisken, og det er et annet sett av problemer som dreier seg om å få solgt fisken. Det er klart at her blir det en balanse. Hvis vi kan få et fritt marked i Europa for salg av norsk fisk så høyt foredlet som mulig, oppnår vi en ganske vesentlig vinning for norske fiskerier, og må muligens ta noe på kjøpet i den andre enden.

Utenriksminister Lange: Jeg tror ikke at noen som har registrert reaksjonen i Brussel på vår erklæring av 4. juli – som jo var utformet i samarbeid med alle de næringsorganisasjoner hvis interesser her er berørt, og som ble avgitt etter diskusjon her i denne komite – har det inntrykk at man der nede mente at vi ikke ga uttrykk for nok betenkeligheter. Som jeg sa i min innledning i dag, er det ikke tvil om at hos en del i Kommisjonen, og så vidt jeg har forstått det også hos en del regjeringsrepresentanter, var reaksjonen tvert imot den at når vi hadde så mange betenkeligheter, satte man et spørsmålstegn ved om vi virkelig hadde noe oppriktig ønske om fullt medlemskap i Fellesskapet. Jeg har oppfattet hele debatten som gikk forut for Stortingets standpunkttagen til Regjeringens forslag om at vi skulle søke tilknytning som fullt medlem, og resultatet av den, slik at vi etter inngående diskusjon og lange overveielser kom til at det var fullt medlemskap, med alt det som det innebærer av en fremadskridende integrasjon på de områder som Roma-traktaten omfatter, som var ønskemålet hos Regjeringen og hos det stortingsflertall som sluttet seg til at vi skulle søke forhandlinger på grunnlag av fullt medlemskap. Men hvis jeg skulle gi min vurdering av erklæringen av 4. juli, er det den at for den som

hørte den første gang og som ikke hadde fulgt med i debatten hjemme på forhånd, ville dette ønsket om fullt medlemskap nesten bli borte i alle de problemer som vi rullet opp og som vi forutså ved vår innpassing i dette samarbeidet. Det var den mangelen på balanse som jeg mente det var riktig og nødvendig å rette opp ved å si de få setninger som jeg sa i Brussel ved denne siste anledningen, og det er ikke tvil om at det hadde den tilsiktede virkning i forholdet til våre forhandlingspartnere.

Når det sies enkelte steder at dette har vakt oppsikt utenfor Norges grenser, er forklaringen den at utenfor Norges grenser har man ikke i samme utstrekning som vi selv fulgt med i hele debatten på forhånd, og i det som ble sagt i de norske stortingsdokumenter og i innleggene under debatten den 25.–28. april.

Kjøs: Det er riktig som hr. Røiseland sa, at det kan bli vanskelig å gi svar på så mange og så viktige spørsmål på så vidt kort tid. Nå er det jo utført ganske meget av forberedende arbeider og det vil gi et godt grunnlag for det videre arbeid med disse spørsmål, men jeg vil gjerne ha sagt at jeg er helt enig i hr. Røislands konklusjon, at vi må gjøre hva vi kan for å bli ferdig med utarbeidelsen av våre svar til den tid som timeplanen for forhandlingene forutsetter. Jeg legger for mitt vedkommende meget stor vekt på at i hvert fall ikke vi skal forsinke de videre forhandlinger om vår tilknytning til EEC. Selv om det ikke kan fastsettes noen bestemt dato for når de egentlige realitetsforhandlinger skal opptas utpå våren, mener jeg at vi skal legge meget stor vekt på at vi er klare til å gå inn i disse forhandlinger når Fellesskapet er klar til å ta dem, slik at vi også kan få slutført våre forhandlinger på et så tidlig tidspunkt som mulig. Dette anser jeg for å være meget viktig i hele den forhandlingssituasjon vi står oppe i.

Formannen: Jeg har tegnet meg selv. – Jeg vil også gjerne si litt om dette med tiden. Jeg tror ikke man skal gå ut fra at vi har så svært god tid på oss. Vi har det nok når man ser på det rent forhandlingsteknisk, fordi det vil gå en viss tid før de britiske forhandlinger er slutført, men jeg tror at når de britiske forhandlinger nærmer seg slutten og man ser at det blir et resultat, vil det bli et desto større press på Norge, og da må vi ha våre posisjoner klare og være fullt beredt til å forhandle på en slik måte at vi også kan ta et standpunkt.

Men i den forbindelse vil jeg gjerne ta opp et problem, selv om jeg må si at jeg ikke har tatt noe definitivt standpunkt selv ennå. Jeg vil sette et spørsmålstegn ved dette at vi skal la være å besvare de spørsmål som stilles oss om hvilke særordninger vi kunne tenke oss – altså hva vi egentlig i detalj mener med de ønskemål som kom til uttrykk i regjeringserklæringen av 4. juli. Når jeg sier at jeg tror det kunne være en fordel å gi en viss indikasjon på hvordan vi kunne tenke oss dette ordnet innenfor Roma-traktatens ramme, er det for det første fordi vi på den måten leder tankegangen, om man vil, og forhandlingene inn i et bestemt spor som i all fall svarer til våre ønskemål. Vi får kanskje ikke alle oppfylt, det er jo så, men på den måten leder vi da forhandlingene inn på den bane som vi selv anser som ønskelig. Hvis vi gjør det motsatte, altså hvis vi sitter og tier bommende stille og ikke sier hva vi vil, kommer Fellesskapet med forslag og sier at slik og slik kan det

ordnes, og da kan det bli meget vanskelig å komme bort fra det igjen som et forhandlingsgrunnlag. I alle tilfelle må man jo tenke igjennom disse problemene og hvordan våre ønskemål virkelig skal kunne innpasses i hele det system som Fellesskapet har.

Jeg tror også at man skal tenke litt på den alminnelige psykologiske virkning på Fellesskapets forhandlere og på Kommisjonen hvis vi ikke vil ut med hva vi egentlig tenker oss her. Det kan ikke gjøre noe særlig gunstig inntrykk. Inntrykket kan kanskje komme til å bli noe av det samme som utenriksministeren nevnte at erklæringen hadde gitt, fordi den reiste så mange betenkeligheter.

Som sagt, har jeg ikke for mitt eget vedkommende tatt noe definitivt standpunkt til hva vi skal gjøre her rent forhandlingsteknisk, men jeg har villet peke på de momentene som jeg her har nevnt, fordi jeg tror at saken ikke er så helt enkel.

Borten: Det var først til spørsmålet om hensiktsmessigheten av å tilstille denne komite alle dokumenter. Personlig er jeg ikke så ivrig etter å få alle dokumenter, og Regjeringen får jo avgjøre hva som her er riktig, men jeg vil gjerne ha sagt at dersom ikke så mange dokumenter som det finnes forsvarlig, utleveres – med andre ord at det blir en del stoff som holdes utenom denne komite – vil jo verdien av de råd denne komite gir, stå i et tilsvarende forhold.

Handelsministeren antydte at man ville kommunisere nokså detaljert med næringsorganisasjonene om det spørreskjemaet som er nevnt. Det kan da oppstå et litt eiendommelig forhold, idet det er mange her som deltar også i slike drøftelser, og de vil da via en næringsorganisasjon få greie på ting som de ikke får noe kjennskap til her. Jeg ville bare nevne det, slik at det momentet er kommet fram.

Når det da til slutt gjelder utenriksministerens uttalelse om at han mente han var fullt i samsvar med Stortingets forutsetning når han forutså en stadig fremadskridende integrasjon på de områder Roma-traktaten omfatter, er det etter min oppfatning riktig. Men den uttalelsen som nå er avgitt, går etter min oppfatning noe videre. Det er en nyanse der når man sier at man likeledes ønsker "å ta del i samarbeidet innenfor de andre områder av politikken". Det er, som jeg har sagt før, fullt i samsvar med den oppfatning jeg hele tiden har hevdet, at det blir en konsekvens. Hvor vidt det er i samsvar med de enkelte stortingsrepresentanters oppfatning tidligere, tror jeg kun kan oppklares i vedkommende representants egen erindring.

Utenriksminister Lange: Jeg tror representantenes erindring kan finne støtte i dokumentene. I flertallets innstilling er nettopp dette punktet om vårt ønske om og vår vilje til å delta i fremtidig samarbeid i et utvidet fellesskap også på områder som i dag ikke dekkes av noen traktat, tydelig kommet til uttrykk. Det var flertallets standpunkt i komiteen, og det fikk tilslutning i Stortinget.

Ellers er jeg enig med formannen i at det er et vanskelig taktisk avveiningsproblem hvor langt vi skal følge invitten – eller, hvis man vil si det på en annen måte, hvor langt vi skal gå i "fellen" under besvarelsen av dette spørreskjemaet som nå foreligger. Nå er dette at vi får et spørreskjema som ikke

bare er av oppklarende art, men som også virkelig inviterer oss til å avdekke vår forhandlingsposisjon, ikke noe enestående for Norge. Vi har riktignok ikke fått se det spørreskjemaet som britene har fått, men vi er blitt orientert om det. Vi sa at vi hadde fått en del spørsmål om det og det, og så sa de at det hadde de også fått. Britene hadde for sitt vedkommende valgt ikke å svare. Jeg synes ikke vi skal ta noe definitivt standpunkt – jeg for min del er slett ikke klar til å ta noe standpunkt til det – men jeg tror at den kontaktvirksomhet vi skal drive nå under utarbeidelsen av vårt svar på dette spørreskjemaet, får fortelle oss hvor langt vi skal gå alt nå med å gi et opplegg. Jeg tror for eksempel at på et slikt område som fiskeripolitikken skal vi gå hele veien. En annen sak er om vi skal gå hele veien på alle de andre områdene som det er spørsmål om. Det må bli gjenstand for vurdering når vi har hatt mer muntlig kontakt omkring spørreskjemaet både med Kommisjonen og med de enkelte regjeringer innenfor Fellesskapet.

Braadland: Det var en ganske kort bemerkning angående den påståtte forskjell mellom det som ble sagt i vår erklæring og i St.meld. nr. 67 og det som ble sagt den 12. ds. Jeg kan ikke være helt enig i at det ikke er en forskjell der, og jeg synes den er nokså viktig. Vi har jo hevdet konsekvent at går vi inn i Fellesskapet, har vi tatt det første skrittet og at de etterfølgende skritt på denne integreringens vei ville komme av seg selv. I debatten om Fellesmarkedet har det vært benektet. Jeg husker at utenriksministeren har benyttet det uttrykk at den videre integrering blir en skål for seg selv. Men i erklæringen av 12. ds. står det at "vi ser derfor opprettelsen av Fellesskapene som det første avgjørende skritt mot en stadig nærmere integrasjon mellom medlemslandene." – Der er det en liten oversettelsesfeil – "mellom medlemslandene" skal være "mellom våre land." Jeg vet ikke om det ligger noe av betydning i det. Men det er det første avgjørende skritt som tas, og det sies nå klart. Det hadde vært en stor fordel om det hadde vært sagt tydeligere før.

Utenriksminister Lange: Jeg skal bare få gjøre den ganske korte merknad at uttrykket "skål for seg" uttrykkelig ble brukt fra min side om et samarbeid på områder som ikke er omfattet av Roma-traktaten.

Formannen: Jeg vil gjerne få tilføye at jeg på grunn av den avispolemikk som har vært ført, har lest igjennom både innstillingen og hva jeg selv har sagt i debatten og hva en rekke andre sa i debatten, og jeg kan ikke forstå annet enn at flertallet inntok den holdning at man ville være med i et politisk samarbeid. Men det ble fremhevet meget sterkt, og det er vel riktig, at en slik avtale om politisk samarbeid må forelegges Stortinget som en ny sak. Det følger ikke som en naturlig konsekvens av Roma-traktaten.

Borten: Det er ingen grunn til å fortsette denne diskusjonen videre. Jeg ser det slik at det er riktig når det sies at det blir en skål for seg, men det er bare det at nå er det sagt at vi vil tømme denne skålen uansett hva den innebærer.

Utenriksminister Lange: Nei, det har vi ikke sagt – vi har sagt at vi vil være med på utformingen av innholdet.

Rakel Seweriin: Jeg vil bare gjøre oppmerksom på at vi ikke dermed har sagt at vi vil tømme den skålen. Vi vil være med i den integrering som omfattes av Roma-traktaten, og, som det står i siste avsnitt her:

"Vi ønsker likeledes å ta del i samarbeidet innenfor de andre områder av politikken, og vi er rede til å ta del i de kommende drøftinger av retningslinjene for og innholdet av et slikt samarbeid."

Det er et tydelig skille mellom dette og den integrering som er en følge av Roma-traktaten.

Formannen: Flere har ikke forlangt ordet, og vi kan da betrakte denne diskusjon som avsluttet.

Møtet hevet kl. 11.45.